

Det kgl. Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEP.
J.nr.: 323.00
S. 9 2009
2008102106
- 066

Høring forslag om endringer i barneloven

Det vises til departementets høringsbrev mottatt 19. mai.
Vi vil takke for anledningen til å kunne uttale oss i denne viktige sak.

Innledning

Saken berører kryssende hensyn som kan komme i konflikt med hverandre. Særlig gjelder dette hensynet til likestilling mellom foreldre og hensynet til barn. Vi er glade for at utvalget så klart uttrykker at barnets beste alltid må være det grunnleggende og overordnede prinsipp ved lovendringer og domstolenes avgjørelser. Utredningen bærer preg av vilje til å få til ordninger som ivaretar barnets beste på en god og varm måte. Det er et mål at barna skal ha mest mulig samvær med begge foreldre, og at dette fremmer likestilte foreldreskap. Når dette ikke lar seg gjøre på grunn av at foreldrene ikke er enige, er de endringene som er foreslått et forsøk på å gjøre det umulige mulig.

I arbeidet med høringen har Kirkens Familievern (KF) bedt om innspill fra medlemskontorene. KF sentralt utfordret et kontor i hver region til å komme med innspill til høringen. Denne høringsuttalelsen bygger i stor grad på disse. Vi registrerer en enighet om hovedspørsmålene i de svar vi har mottatt.

Foreldreansvaret

Vi støtter flertallets forslag som mener at dagens regler bør opprettholdes. I dag er det slik at når foreldrene bor sammen når barnet blir født, har de felles foreldreansvar om ikke annet er sagt. Når foreldrene ikke bor sammen ved barnets fødsel, ligger det som oftest en konflikt bak. Dagens ordning bør opprettholdes for å ivareta barnets beste i de tilfeller der barn og / eller mor har behov for beskyttelse. Det er nå slik at mor og barn rent fysisk står hverandre nær i den første tiden. Far vil ut fra dagens regler ha rett til samvær med barnet selv uten å ha del i foreldreansvaret, og vil normalt få delt foreldreansvar om han ber om det. Dersom alle som har barn sammen automatisk skal få felles foreldreansvar og beslutninger om å flytte blir knyttet til foreldreansvaret, kan det oppstå konflikter der mødre har liten eller ingen kontakt med barnefaren. Dersom en far ønsker felles foreldreansvar, bør det være tungtveiende grunner for å nekte ham det. Også her må hensynet barnet, tillegges stor vekt.

Helsehjelp

Når det gjelder helsehjelp til barn under 16 år der foreldrene har felles foreldreansvar, er vi enige med utvalget som foreslår at barnet kan gis helsehjelp dersom helsepersonell mener at det er til barnets beste og en av foreldrene samtykker.

I familievernet hender det at vi står overfor den situasjon at en av foreldrene vil at barnet skal gå i terapi hos oss, men at den andre ikke vil. Ut fra dagens regler må vi avvise barnet/ungdommen, selv om både den ene av foreldrene og ungdommen selv vil gå til samtaler hos oss. Det kan være at barnet trenger noen å snakke med etter foreldrenes samlivsbrudd, eller at barnet har opplevd vold- og/eller annen form for overgrep.

To skoler/barnehager

Utvalget drøfter kort om barn med delt bosted skal kunne få opplæring ved to skoler eller plass i to barnehager. Vi slutter oss til utvalgets vurdering om at det i de aller fleste tilfeller vil være til barns beste at barnet går på en skole. Det er foreldrene som må tilpasse seg barnets behov etter samlivsbrudd og ikke omvendt. Bruk av ressurser i skoleverket, vil også kunne tale mot en todelt skoleløsning. At barn i en periode går i to barnehager kan lettere aksepteres.

Bosted

På dette punktet er det noe ulikt syn mellom KF kontorene som har uttalt seg. Et kontor støtter utvalgets mindretall som vil at flyttekompetansen skal ligge hos bostedsforelderen. Vi slutter oss til de kontorene som skriver at dette er et punkt hvor det er lett å se både fordeler og ulemper ved begge forslag. Men med utgangspunkt i "barnets beste" går KF sentralt inn for flertallets forslag om at flytting innenlands med barnet bør ligge inn under foreldreansvaret, slik at foreldrene må drøfte og bli enige om flytting av barn ut fra perspektivet "barnets beste". Vi tror at barnets beste blir bedre ivaretatt hvis begge foreldre kan være med på å drøfte dette i stedet for at en av foreldrene skal ta beslutningen alene. Slike drøftelser bør foregå i god tid før flyttingen skal skje, og det må være en varslingsfrist for dette på 2-3 måneder. Man kan også reise spørsmålet om den barnet ikke bor sammen med skal ha like stor innflytelse uavhengig om vedkommende far eller mor har mye eller lite samvær.

Hvis foreldrene ikke blir enige om flyttespørsmålet, bør dette kunne prøves for mekling/domstol, slik som muligheten er i dag. Her vil faktorer som bl.a. barnets alder og mening, nettverk, foreldrenes evne til samarbeid og geografisk avstand kunne bli vurdert. Det er viktig at barn over 7 år gis mulighet for å bli hørt i slike spørsmål. Meklingsinstanser bør, som retten, kunne gi et slikt tilbud.

Videre støtter at det i spesielle tilfeller bør være en åpning for flytting uten den andre foreldres samtykke selv om vedkommendes samværsrett dermed blir vesentlig vanskeliggjort. Dette gjelder for eksempel ved/risiko for vold, overgrep, ekstra stort konfliktnivå, sterk redusert livskvalitet for omsorgsforelder, utdanning/arbeid hvis mulighetene er sterkt begrenset på bostedet. Det foreslås derfor et generelt unntak fra hovedregelen i tilfeller hvor flytting klart er til barnets beste.

For foreldre som har samværsrett, men som ikke har del i foreldreansvaret, bør det innføres en regel om at den som har foreldreansvaret for barnet, varsler den andre av forelderen i god tid dersom flyttingen vil gripe inn i barnets rett til samvær med vedkommende forelder. En slik regel bør også gjelde for det tilfellet at det en far eller mor med samværsrett flytter til en annen del av landet.

Vanlig samvær

Vi opplever som familiemeklere at samværsordningene har blitt mer forskjellige enn før. Det er sjelden at en i dag mekler fram avtaler som er "vanlig samvær". Særlig er det midtukesamværet som blir lagt til helg, og da gjerne med mer overnatting. Slik sett tar utvalgets forslag inn det som i dag er vanlig. Vi er enige med utvalget om å videreføre formuleringen "vanlig samvær", men at det nå legges mer samvær inn i dette. Fortsatt står foreldrene fritt til å velge den samværsordning de ønsker. En formulering om "vanlig samvær" gir en retning til hva samvær innebærer, uten at en binder foreldrene til denne ordningen.

Tilsynsordningen

Den nåværende ordningen innebærer at retten kan pålegge tilsyn i inntil 16 timer pr år, og at familievernnet har en rolle i denne tilsynsordningen. Vi har flere betenkeligheter i forhold til om denne tilsynsordningen, helt eller delvis, skal legges til familievernnet. Vi begrunner dette med de knappe ressurser familievernkontorene har i forhold til dagens oppgaver og køer, og det prinsipielle ved at familievernkontorene blir pålagt en tilsynsfunksjon som like gjerne kan utføres av andre. Det er en rekke uavklarte hensyn som må utredes før en kan gå inn på denne ordningen, slik som hva det innebærer, hva krever det av kvalifikasjoner, tidsbruk, skal det skrivers referat, ansvar før, under og etter at samvær har skjedd, for å nevne noe.

En ordning som kan vurderes, er om den som skal ha samvær med tilsyn selv kan foreslå personer som kan være sammen med seg og barnet, og som retten så kan godkjenne. Vi er betenkt på å utvide rettens mulighet til å idømme 32 timers tilsyn. Dette går på om denne ordningen er vurdert godt nok, for eksempel om det er etisk forsvarlig og til barns beste at de dømmes til samvær med en mor eller far som har besøksforbud og som de er redde for p.g.a. det de har opplevd i hjemmet. Inntrykket er at retten ofte tar mer hensyn til de voksnes rettigheter enn til barnet.

Delt bosted

Det vises til brev sendt Barnelovutvalget i januar d.å (vedl. 1). Vi støtter derfor utvalgets mindretall, som ikke vil åpne opp for at retten skal kunne dømme delt bosted. Vi frykter at mange vil spekulere i at om man går til sak, så får en delt bosted. Flere saker vil komme til retten dersom man åpner for denne muligheten. Dersom delt bosted skal fungere til barnets beste, vil et utstrakt samarbeid være nødvendig, noe oftest vil forutsette enighet mellom foreldrene. Av hensyn til barnet bør foreldrene også bo i samme nærmiljø.

Tvangsfullbyrdelse

Kontorer har gitt tilbakemelding om at fysisk avhenting av barnet ikke bør være tilgjengelig som tvangsmiddel i samværssaker, fordi det kan oppleves traumatisk for barnet.

Vi vil allikevel støtte utvalgets flertall som mener at fysisk avhenting også bør være tilgjengelig som tvangsmiddel for iverksetting av vedtak om samvær. Før dette iverksettes, mener vi at det er viktig å ta i bruk andre virkemidler, slik som tvangsbot. Slik det fungerer i dag er det altfor lett å sabotere en samværsrett uten at det får følger.

Avslutningsvis har vi noen synspunkter som egentlig ligger utenfor denne høring, men som indirekte berører de spørsmål Barnelovutvalget tar opp. Det gjelder meklingsordningen. Familievernkontorene har på dette området en viktig oppgave og mye erfaring og kompetanse. Vi vil peke på at ordningen med **en** obligatorisk meklingstime er for lite i konfliktfylte saker. I saker hvor konfliktene er små, kan en time være nok. For å hindre at konflikter får utvikle seg og havner i retten, må den obligatoriske delen av en mekling kunne utvides fra en til to timer der mekler anser dette for nødvendig. Meklingsordningen må tilføres økte ressurser.

Med vennlig hilsen

For Kirkens Familievern Landssekretariatet

Stein Hardeng
gen. sekr.